

Alla valiokunnan pyytämät, kuulemisessa 16.9. 2020 antamani kommentit.

Yt, Pertti Torstila

Ulkoasiainhallintolain 17§:n siirtymisvelvoite ja sen käytännön soveltaminen

1. UHL 17§:n sanamuodon mukaan siirtymisvelvollisuus pitää sisällään siirtymisen tehtävästä toiseen "ulkoasiainhallinnon organisaatiossa".

HE 139/1999 vp perusteluissa esitetyt esimerkit (alla) liittyvät ulkomaanedustukseen ja edustustoihin liittyviin tilanteisiin. Näin on ollut myös käytännössä. Siirtymisvelvollisuuden ymmärretään yleisesti liittyvän tilanteisiin edustustoissa.

"...on katsottu perustelluksi säätää kaikille yleisuran virkamiehille velvollisuus määrätessä siirtyä **edustustosta** ministeriöön".

"...kaikki **edustustossa** työskentelevät virkamiehet tulee voida tarvittaessa pikaisesti kotiuttaa, eli siirtää **edustustosta** ministeriöön".....vaikka henkilöllä itsellään olisi halua jatkaa tehtävässään.

"...kotiuttaa henkilö, jonka toiminta **edustustossa** ei ole asianmukaista...."

"...virkamies ei muutenkaan voi jäädä pysyvästi työskentelemään johonkin **edustustoon**".

Näkemykseen siitä, että uuteen tehtävään ministeriössä voidaan määrätä samaan tapaan kuin ulkomaanedustustoon siirryttäessä, on hyvä todeta, että ulkomaantehtävään ei määrätä ellei henkilö hae siirtoa ulkomaanedustukseen. UM:n ulkomaan siirroissa virkamies ei välttämättä saa hakemaansa asemapaikkaa tai tehtävää, mutta siirroissa huomioidaan aina lähtökohtaisesti ne henkilöt, jotka ovat ilmaisseet halunsa siirtyä.

2. 17§:n soveltamisessa on otettava huomioon myös UHL 21§, jossa määritellään, milloin henkilön edellinen tehtäväänmääräys päättyy.

Hallituksen esityksen perusteluissa annetaan esimerkki: jos tasavallan presidentti on määrännyt tehtävään, hänet tulee vapauttaa tästä tehtävästä, ennen kuin henkilö voidaan siirtää muuhun tehtävään. Perusteluissa todetaan myös, että päätöksen tehtävän päättymisestä tekisi sama viranomainen, joka määrää kyseiseen tehtävään.

Valtioneuvosto määrää konsulipäällikön tehtävänsä (Asetus UM:stä/2018 5§). Hallituksen perusteluissa ei erikseen mainita tilannetta, jossa tehtävään määräyksen on tehnyt valtioneuvoston yleisistunto, mutta käsittääkseni lainsäännöstä on luettava niin, ettei henkilöä voida ministeriön päätöksellä siirtää uuteen tehtävään kesken valtioneuvoston yleisistunnon tekemän määräaikaisen tehtäväänmääräyksen ilman, että yleisistunto ensin vapauttaa hänet tehtävästään.

Jos kyseessä olisi ulkoasiainneuvos, joka toimii esim. johtavan asiantuntijan tehtävässä, olisi tehtäväänmääräyksen antaja ministeri ja tällaisessa tapauksessa siirto toiseen asiantuntijatehtävään olisi ongelmaton. Konsulipäällikön osalta tilanne on toinen sillä hänet on tehtävään määrännyt valtioneuvosto.

3. Tehtävän määräaikaisuus

Ulkoasiainhallinnossa, kuten valtionhallinnossa yleisesti, on siirrytty päällikkötehtävien määräaikaisuuteen. UH-lakia säädettäessä määräaikaisuus ei ollut vallitsevaa käytäntöä. Määräaikaisuuteen sisältyy niin työnantajan intressi kuin virkamiehen oikeusturva. Määräaikaisuus mahdollistaa sen, että niin työnantaja kuin tehtävän haltijakin voi suunnitella uraa, elämää ja tehtävien hoitoa, kun tiedossa on milloin tehtävään määräys päättyy. Määräaikaista tehtävää on myös mahdollisuus jatkaa - tai hakea sille jatkokautta.

4. Yhteistoimintalaki ja yt-menettely

on relevantti asia sovellettavan menettelyn osalta. Yt-menettelyä valtion virastoissa lakipohjaisena ei tunnettu vuonna 2000, jolloin uah-laki säädettiin, mutta se on vallitsevaa todellisuutta tänään niin UM:ssä kuin muuallakin. Yt-lain 15§:n lisäksi on huomattava, että lain 11§4 momentti sisältää erityissäännöksen siitä, kuinka ao. hallinnonalalla voimassa oleviin siirtymisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin perustuva virkamiehen siirto toiseen tehtävään tulee käsitellä.

+++